

— Spomienka s Danielu Hivešovú-Šilanovú 1. 2. 1952–26. 8. 2008

| Dana Hivešová-Šilanová |

Koncom tohtoročného horúceho leta vydali tlačové agentúry smutnú správu: *Po ťažkej chorobe dnes skoro ráno zomrela spisovateľka, pedagogička a dlhoročná šéfredaktorka novín Romano nevo ľil, Daniela Hivešová-Šilanová*. Táto správa zaskočila aj tých, ktorí o jej zdravotných problémoch vedeli, jej najbližších priateľov a spolupracovníkov. Všetci si kladli otázku: Ako to bude ďalej bez Danky? Je vôbec možné ju nahradiť?

Daniela Hivešová sa narodila v Bratislave, tu získala aj základné a stredoškolské vzdelanie. Na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského vyštudovala odbor slovenčina – estetika. Už počas štúdia pôsobila v amatérskych divadelných súboroch. Popri redakčnej práci písala poéziu, počas života vydala deväť básnických zbierok. Na východné Slovensko sa dostala ako dramaturgička a scenáristka Podtatranského divadla v Spišskej Novej Vsi. A keďže sa vydala za režiséra prešovského divadla Jána

Šilana, jej životná dráha pokračovala v tomto meste. Popri redakčnej práci v podnikovom časopise Závodov priemyselnej automatizácie založila a viedla rómsky folklórny súbor „Romane čhave le čhavenca“, ktorý výrazne ovplyvnila osobitou choreografiou a scénickým cítením. Súbor v roku 1986 vystúpil v programe autora a režiséra Viliama Grusku „Ludia z rodu Rómov“ na Folklórnom festivale vo Východnej. Tento program sa pre dejiny našich Rómov stal významným medzníkom, pretože prelomil dovtedajšie tabu o Rómoch ako osobitnom etniku v našej spoločnosti.

Rómom a ich kultúre sa mohla D. Hivešová-Šilanová venovať s plným nasadením až v novej politickej situácii po roku 1989. V roku 1991 založila Združenie Jekhetane/Spolu, ktoré začalo vydávať noviny *Romano nevo ľil* (pôvodne *Romano ľil*) a stala sa jeho šéfredaktorkou.

Významne sa podieľala na činnosti novozaloženého rómskeho profesionálneho divadla Romathan, jednak ako dramaturgička, ale aj ako autorka dvoch hier: *Than perdal o Roma/Miesto pre Rómov* (1992) a *Baro primašis Baro/Velký primáš Báro* (1994). Jazykovej a pohybovej výchove budúcich hercov pre toto divadlo sa venovala ako pedagogička na Strednej umeleckej škole v Košiciach. Popritom stihla aj písať, vydala niekoľko rozprávkových knížiek pre deti: *Zuzankine motýle*, *Chlapec s čajkou* (1994), *Vtáčatko Koráločka* (1996) a *Zvonček mužiček*. V rámci celosvetového projektu „1000 žien na Nobelovu cenu mieru“ bola v roku 2005 nominovaná (ako jedna z dvoch zo Slovenska) na toto prestížne ocenenie.

| Dana Hivešová-Šilanová |

Chronologický výpočet aktivít a dosiahnutých úspechov Danky Hivešovej-Šilanovej málo hovorí o jej dobromyseľnej povahe, entuziazme a plnom nasadení, s ktorým sa púšťala do každej svojej činnosti. Pritom nikdy nepresadzovala seba, ale vždy dávala priestor pre uplatnenie samotným Rómom (v tomto ohľade pripomínala zosnulú doc. Milenu Hübschmannovú). Preto neprekvapuje, že vysokoškolskí študenti vo svojich testoch z romistiky viackrát medzi významné súčasné rómske osobnosti zaradili aj D. Hivešovú-Šilanovú, vnímali ju ako Rómku. Danka bola dušou Rómka, ktorá s Rómami cítila, za nich trpela a za nich bojovala. A to napriek tomu, že sa často stretala s tým, čo poznajú aj ďalší Nerómovia, ktorí sa o Rómov cieľavedome zaujímajú, či už o ich dejiny, kultúru, alebo im pomáhajú v sociálnej či inej oblasti. Sú ako medzi dvoma mlynskými kameňmi: „bieli“ ich vnímajú ako romantických a naivných rojkov, pre Rómov ostávajú často ako „gádžovia, ktorí si svoju osobnú kariéru vybudovali na rómskych chrbtoch“, alebo takí, ktorí „berú od štátu peniaze, ktoré mali byť určené im“. S takýmito prejavmi sa stretávala aj Danko, lenže na ne nereagovala, akoby ich ani nevnímala. Myslím si však, že jej neboli ľahostajné a že ju v hĺbke duše zraňovali. Cieľom všetkých jej aktivít bolo tolerantné spolužitie všetkých ľudí bez rozdielu ich etnickej príslušnosti.

Hodnotu človeka si často uvedomíme až vtedy, keď ho navždy stratíme. Aj keď sa Da-Hi-Ši (takto sa niekedy dala sama pomenúvať) snažila vychovať svojich nasledovníkov, ktorí budú pokračovať najmä v jej redaktorskej práci, nepochybne nám bude veľmi chýbať.

Arne B. Mann

Romano džaniben – řilaj 2008

Časopis romistických studiř

Tento řasopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Publikace byla financována hlavnřím městem Praha z Celoměstských programů na podporu aktivit národnostních menšin na územřím hl. m. Praky pro rok 2008.

Toto říslo je výstupem z výzkumného záměru ř. MSM 0021620825
na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětřm holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondřříčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300
Šěfredaktor: Peter Wagner
Výkonné redaktorky: Lada Viková a Helena Sadřílková
Technická redaktorka: Eva Zdařilová

Recenzovali: doc. PhDr. Jiřř Nekvapil, CSc.
a Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs

Sazba: Petr Teichman
Tisk: PBtisk, Příbram
Produkci zajiřřřuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz
Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kč
Roční předplatné: 320 Kč (včetně pořřtovného a balného)
ISSN 1210-8545

Evidenční říslo podle tiskového zákona: MK řR E 6882

Nevyřřádané rukopisy a fotografie se nevracejř. Obsah zveřřejněných polemických řlánků
nemusř být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvřm pořřt Praha ř.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.